

Índex

Editorial

Què ens pot aportar el nou Pla de protecció del Montseny? 2
Consell de Redacció

Patrimoni natural

Papallones als prats del Montseny 4
Andreu Ubach

Patrimoni cultural

A l'entorn de la riera de Sant Marçal 6
Oscar Farrerons

Diari naturalista del Montseny

Andreu Ubach 12

Mots mig perduts XVIII

Cèsar Gutiérrez i Perearnau 13

Plantes i remeis

Santi Jávega Burgos 15

Gent de bosc

Muntanyes en moviment: comunitats energètiques i autogestió del futur dels pobles 17
Paolo Macrì Antkiewicz

Lluites montsenyenques

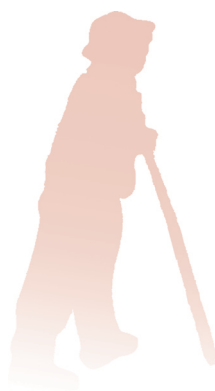
Informe per a la protecció de la plana del Batlle 21
Equip tècnic de la CSM

Lluites compartides

Abocadors, projectes urbanístics i barbaritats a tocar de Collserola (Cerdanyola del Vallès) 25
Mercè Cisneros

Contraportada

El nou Pla de protecció del Montseny, a debat 28

Portada: Fredolic (*Tricholoma terreum*)

Autor fotografia: Jordi Novell

Contraportada: Vista de les Agudes des del pantà de Santa Fe

Autor fotografia: Quim Reberté

Editorial

Què ens pot aportar el nou Pla de protecció del Montseny?

A aquestes altures del segle XXI no cal ser un Einstein per saber que estem al caire d'esdeveniments que transformaran el món de manera radical. Qui més qui menys s'adona que hi ha un seguit de símptomes que denoten greus problemes de tipus ambiental, encadellats fermament amb el sistema econòmic que ens ha tocat viure.

Aquí, al Montseny, hem pogut veure fenòmens que eren pràcticament desconeguts, però que tothom pot relacionar directament amb el canvi climàtic. La sequera ha estat funestament present enguany, no tan sols a la capçalera dels cursos fluvials que alimenten la Tordera, minvats fins a la quasiextinció, sinó que, a més, hem pogut observar amb impotència com bona part dels rodals d'alzines quedaven secs i el seu color marronós pintava el paisatge de manera ominosa. Les poques masies que mantenen les seves activitats a la muntanya han vist com el seu subministrament d'aigua ha quedat reduït a mínims i, en alguns casos, s'han vist obligades a l'aportació d'aigua de boca amb camions cisterna.

D'altra banda, l'explotació dels aqüífers per les indústries extractives ha seguit al seu ritme habitual i sembla que aquí no passa res. Tothom és conscient, però, que estem en una situació força complicada i que aquest estiu podia haver acabat en tragèdia si la plaga dels incendis forestals s'hagués aferrissat contra una muntanya que la manca d'aigua ha convertit en un autèntic polvorí.

No cal dir que aquesta situació ha tingut una enorme repercussió pel que fa a la biodiversitat. En els darrers mesos, els mitjans han anat farcits de notícies relatives als percentatges de pèrdua d'espècies de fauna a casa nostra. El Montseny també hi està comprès, en aquestes dades, que ja eren prou descoratjadores atesa la proliferació del continuïum de boscos que els darrers anys ha provocat una pèrdua d'hàbitats i ha contribuït a l'augment de la sequera, com assenyalen uns quants experts en aquesta matèria.

També és cert que, mentre hi havia sectors de la població del Baix Montseny que es despertaven cada dia guaitant el cel amb l'ai al cor, n'hi ha hagut d'altres que han seguit mantenint els mateixos capteniments de sempre, mirant cap a un altre costat com si no passés res. I aquesta és, precisament, l'actitud que cal començar a canviar abans no sigui massa tard. Pel que fa a les terres montsenyenques, ens convé ser molt clars: aquesta meravella de muntanya pot desaparèixer de la nit al dia (recordeu els incendis del 1994), si les condicions ambientals segueixen agreujant-se, i no hi ha motius per pensar el contrari. La veritat és que aquest estiu hem estat de sort.

Hem de tenir molt clar que se'ns ofereix una oportunitat d'evitar situacions tan compromeses. Si totes les forces socials d'aquest

Hivern a l'avededa de Santa Fe
Fotografia: Sergi Travessa

petit país (entitats, associacions, propietaris forestals, clubs, centres culturals, ajuntaments, empreses, etc.) som conscients que cal un canvi radical en la manera d'enfocar els problemes quotidians, encara podem preparar-nos i frenar el cop. Cal, però, que les administracions locals (els nostres ajuntaments) siguin les primeres a donar exemple canviant el tarannà burocràtic que, força cops, les impelleix a seguir fent el mateix de sempre.

És cert que alguns ajuntaments montsenyencs han iniciat una tímida gestió del seu territori, implicant-se en la introducció de ramats d'oví i cabrum en les tasques per evitar incendis. També ho és que comença a haver-hi una certa tensió pel que fa a la necessitat de posar alguns límits a les activitats del sector terciari, ja prou saturat.

Però, mentre no hi hagi un canvi de xip respecte a la necessitat de recuperar les activitats relacionades amb el sector primari (ens referim aquí a l'agricultura i a la ramaderia extensives, principalment), no serà possible assegurar, mínimament, la pervivència d'un massís prou castigat per la massificació turística, la pràctica d'una gestió forestal poc respectuosa amb la biodiversitat, la dèria urbanística encara latent, la construcció de carreteres o d'altres infraestructures innecessàries i l'abús extractiu de les embotelladores.

És en aquest context global, però també local, que se'ns presenta la discussió del Pla de protecció del Montseny. Aquest nou Pla, impulsat per les diputacions de Barcelona i Girona, un cop ratificat, vindrà a substituir el Pla especial del 1977, actualment en vigència després de l'anul·lació per una sentència del Tribunal Suprem d'aquell que s'aprovà l'any 2008. En l'interregne que va des del desembre del 2016 fins avui, hem estat regits per una norma sancionada fa quaranta-cinc anys, totalment mancada de pretensions ambientals i basada en criteris urbanístics.

En aquests darrers set anys, l'únic intent seriós de superar aquesta situació kafkiana ha estat la proposició de llei de protecció del Montseny, promoguda des de la CSM, DEPANA, EeA i SEO BirdLife, que es presentà al Parlament de Catalunya el març del 2020. Tot i que la proposta no va reeixir, per culpa de la pandèmia i de la desídia de la Mesa, que no va admetre l'ajornament necessari per engegar el sistema de recollida de signatures electròniques, va servir, en canvi, per agilitzar l'aprovació del nou Decret sobre el Parc Natural del Montseny, aprovat el juny del 2021.

Ara, doncs, ens trobem allà on hauríem d'haver estat fa una colla d'anys, però sense el marc de protecció que hauria definit l'aprovació prèvia d'una llei de protecció pel Parlament. En aquest sentit, caldrà veure si serem capaços de posar al dia, integrant els condicionants ambientals que imposen les normatives europees, un Pla de protecció que s'emmarca en les limitacions de la legislació urbanística, en lloc de l'ambiental.

Dins del panorama que ens envolta i prenent com a exemple i fita el que passi al massís del Montseny, resulta evident que la pervivència d'aquesta joia només serà possible si tota la societat civil ens posem d'acord, de manera honesta, sincera, solidària i desinteressada, per treballar plegats per la promoció de sistemes de vida més realistes i harmoniosos amb la natura.

Ser més resilents implica adaptar-nos a les condicions climàtiques, energètiques i econòmiques necessàries per poder suportar tot allò que ha de venir. Significa també repensar el model de consum actual a tots els nivells. Equival a trencar la inèrcia i ser capaços de cercar altres maneres de viure, més en consonància amb les possibilitats reals del planeta que ens acull i respectant al màxim els condicionants que permetin la pervivència de la biodiversitat. Representa, sens dubte, ajudar a la recuperació i dignificació del sector primari i tanmateix al recobriment del benestar per als habitants del massís, a més de permetre la conservació ambiental que genera qualitat de vida i salut per al planeta i l'espècie humana.

Esperem, de tot cor, que el debat del nou Pla de protecció del Montseny ajudarà a centrar la discussió en els assumptes que són verament importants en aquesta situació, i que sabrem trobar, entre totes les parts implicades, la millor solució per a la preservació d'aquesta Reserva de la Biosfera amb què estem totalment compromesos.

Consell de Redacció
Palautordera, novembre 2022